

Таблиця кореляційного зв'язку між показниками батьківських установок та рівнем особистісної зрілості

	Оптимальний емоційний контакт	Надлишкова емоційна дистанція з дитиною	Надлишкова концентрація на дитині	Особистісна зрілість
Оптимальний емоційний контакт	1			
Надлишкова емоційна дистанція з дитиною	-0,05732	1		
Надлишкова концентрація на дитині	0,287766	0,363686	1	
Особистісна зрілість	0,517883	-0,42237	-0,04753	1

Згідно з отриманими даними, виявлено, що існує позитивний зв'язок між шкалою оптимальний емоційний контакт та особистісною зрілістю, він становить приблизно 0,52 і свідчить про те, що чим вищий рівень особистісної зрілості, тим більший емоційний контакт із дитиною. Також прослідковується негативний зв'язок між особистісною зрілістю та надлишковою емоційною дистанцією з дитиною (-0,42). Це вказує на те, що чим вища особистісна зрілість, тим менша емоційна дистанція з дитиною. Отримані дані можна пояснити тим, що коли людина особистісно зріла, тоді вона відповідально і позитивно ставиться до виконання материнських функцій, прагне до партнерських, дружніх стосунків із дитиною, зорієнтована на повне прийняття, зацікавлена у її особистісному розвитку та заохочує активність і самостійність дитини.

Отже проведене нами дослідження дозволяє зробити наступні **висновки**. Материнське ставлення не виникає саме по собі після народження дитини, а проходить довгий шлях становлення та має тонкі механізми регуляції, свої сензитивні періоди та спонуки. Тому, до народження дитини дівчина повинна набути певних знань, сформувати установку, систему ставлень та якостей, які у сукупності формують рівень її готовності (високий, середній, низький) до материнства. Вважається, що суспільними інститутами, в руслі яких традиційно формується материнство та готовність до нього, є соціальне середовище та родина, але порушення сімейних стосунків, як правило стає наслідком виникнення девіантного материнства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Особистісні кризи студентського віку: Зб. наук. ст. / за ред. Т.М.Титаренко – Луцьк: "Вежа" Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2001. – 112 с.
2. Проскурняк О.П. Чинники та етапи становлення материнства / О.П. Проскурняк // Практична психологія та соціальна робота. - 2007. - №3. – С. 13-16.
3. Словарь сексуальный [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://psylist.net/slo/?kat=3>.

Катуш О.

Науковий керівник – доц. Андрійчук І.П.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Актуальність теми. Розвиток України та її суспільної свідомості сьогодні напряму залежить від вмотивованих особистісно-зрілих фахівців своєї справи, одним із чинників становлення яких є освітньо-виховний процес вищих навчальних закладів. Особливу роль у трансформаціях в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства відіграють психологи, пріоритетним завданням у формуванні яких має бути активізація їх суб'єктної позиції, яка передбачає вмотивованість та здатність до саморозвитку. Саме тому все більшу увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців привертає проблема професійної мотивації як міри розвитку суб'єктності майбутніх психологів.

Аналіз літератури. Опираючись на уже існуючі наукові здобутки, слід розпочати з того, що вперше слово «мотивація» вжив А. Шопенгауер у статті «Чотири принципи достатньої

причини» (1900-1910). На сучасному етапі розвитку науки термін мотивація розглядається як процес психічної регуляції конкретної діяльності (М. Ш. Магомед-Емінов, 1998), як процес дії мотиву і як механізм, що визначає виникнення, напрямок і способи здійснення конкретних форм діяльності (І. А. Джідарьян, 1976), як сукупна система процесів, що відповідають за спонукування і діяльність (В. К. Вілюнас, 1990).

Дослідження проблеми мотивації, мотивів поведінки й діяльності – одна із базових у психології. Тому й не дивно, що ця проблема давно уже цікавить вчених, їй присвячене не піддається обліку кількості публікацій і серед них – монографії вітчизняних дослідників: С. П. Ільїна, В. Г. Асєєва, П. М. Якобсона, І. А. Васильова, О. М. Леонтьєва, В. І. Ковальова, П. В. Симонова; а також закордонних авторів: А. Маслоу, Дж. Аткинсона, Х. Хекхаузена та ін.

На даному етапі розвитку науки дослідникам вже не доводиться сумніватися в тому, що успішність людей, які навчаються залежить в основному від розвитку навчальної мотивації, а не тільки від природних здібностей. Справа в тому, що здібності та мотивація знаходяться в діалектичній єдності, і кожен з них певним чином впливає на рівень успішності [4, с. 402].

З точки зору Бугріменко А. Г., професійна і пізнавальна мотивація у студентів «є взаємодоповнюючими компонентами і утворюють свого роду синергію – професійно-пізнавальну мотивацію» [2, с. 8].

Таким чином, посилення професійних мотивів самоосвіти та самовиховання створює умови для розкриття можливостей особистості студента, його професійного зростання. А формування пізнавальної активності до обраного фаху, стійкої навчальної мотивації виступає психологічною умовою успішності професійної підготовки студентів [3].

Науковий інтерес до даної тематики спричинив розробку дослідницької програми, метою якої є аналіз існуючих концепцій та діагностика особливостей структурних компонентів мотиваційної сфери майбутніх фахівців-психологів, а особливо її професійного аспекту.

Висвітлення проблеми. Інтерес до проблеми мотивації студентів як рушійної сили в процесі їх навчання у вузі, пов'язаний, насамперед, з пошуком факторів впливу на особистість, з виявленням динамічних, енергетичних і смислоутворюючих закономірностей відношення, співвідношення між її активізуючими і змістовними детермінантами.

Із метою вивчення особливостей мотиваційної сфери студентів майбутніх психологів, нами було проведено експериментальне дослідження на основі використання батареї методик (методика «Конструктивність мотивації», методика вивчення мотивів навчальної діяльності (модифікація А. А. Реана, В. А. Якуніна), питальник М. І. Алексєєвой, проективна малюнкова методика «Мій професійний світ» і опитувальник на виявлення провідних мотивів професійної діяльності), які були апробовані науковцями на великих групах людей, пройшли оцінку на валідність і дають змогу отримати інформацію про середні величини та закономірності розподілу показників, які вивчаються. Такий підхід до організації експерименту уможливив одержання достатньої кількості даних, необхідних для порівняльного аналізу особливостей мотивації у студентів-психологів першого та п'ятого курсів.

Що стосується вибірки, то дослідженням охоплено 4 групи студентів, загальною кількістю 61 особа, з яких 42 навчаються на першому курсі, а 19 – на п'ятому в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка в Інституті педагогіки і психології за спеціальностями «Психологія» та «Практична психологія».

За результатами психологічного обстеження було встановлено співвідношення показників основних типів конструктивності мотивації. Зокрема найбільш вираженою як для студентів першого, так і для п'ятого курсів є стратегія «Лев» (76% і 84% відповідно) (див. Рис. 1).

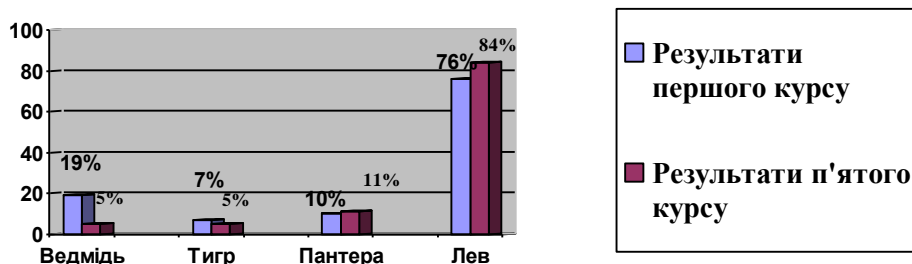

Рис. 1. Розподіл показників мотиваційних стратегій за методикою «Конструктивність мотивації»

Такий результат передбачає основний спосіб (мотив) взаємодії – «так-так», тобто мотив взаємного прийняття внутрішнього і зовнішнього, їх взаємного позитивного заперечення, що обумовлює можливість саморозвитку особистості майбутнього психолога. Досліджуваним особам притаманна також і конструктивна єдність мотивації досягнення і мотивації ставлення, результатом якої є прагнення до співпраці.

Виходячи з одержаних даних за методикою модифікованою А. А. Реаном, В. А. Якупніним, мотиви навчальної діяльності обох курсів одні і ті ж. Найважливішими є стати висококваліфікованими спеціалістами, набути глибоких і міцних знань, отримати диплом, забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності та отримати інтелектуальне задоволення.

Порівнюючи результати методики М. І. Алексєєвої виявилось, що для студентів першого курсу домінуючими мотивами є мотиви соціальної ідентифікації (36%), комунікативні (29%) та науково-пізнавальні (29%). Тоді, як для п'ятого – мотиви самовиховання (53%), науково-пізнавальні (42%) та професійно-практичні (26%) (див. Рис. 2).

Рис. 2. Співвідношення показників мотивів виділених М. І. Алексєєвою

Методика-опитувальник на виявлення провідних мотивів професійної діяльності показала, що для генеральної вибірки спільним є спрямованість на самоствердження в праці (29% і 32%). Проте, для першого курсу домінуючим мотивом є мотив соціальної значущості праці (57%), а для п'ятого – мотив професійної майстерності (47%).

Встановивши закономірності результатів проективної малюнокової методики «Мій професійний світ», ми отримали показники, які цілком підтверджують попередні висновки. У студентів першого курсу показники (43%) мотивів професійного становлення більше ніж вдвічі перевищують показники (21%) п'ятого курсу, проте носять неусвідомлений характер. Втричі сильнішими є мотиви саморозвитку та самоактуалізації у осіб випускних груп (21%), на відміну від початківців (7%). Вираженість мотивів соціальної значущості майбутньої фахової діяльності знаходяться у співвідношенні 2:3 (I-ший та V-тий курси відповідно).

Узагальнюючи, можна сказати, що спільними для всієї вибірки є мотиви навчальної діяльності (стати висококваліфікованими спеціалістами, набути глибоких і міцних знань, отримати диплом, забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності та отримати інтелектуальне задоволення), прагнення до співпраці та спрямованість на самоствердження в праці. Це все становить потенційну можливість саморозвитку особистості майбутнього психолога.

Проте, хоч і для студентів-психологів першого курсу є характерними мотиви соціальної ідентифікації, соціальної значущості праці, комунікативні та науково-пізнавальні мотиви, однак

професійна мотивація в них поступається у своїй вираженості вмотивованості майбутніх фахівців, що навчаються на п'ятому курсі. Переважаючими мотивами осіб, які здобувають ступінь «спеціаліст», є мотиви самовиховання, науково-пізнавальні та професійно-практичні цінності.

Що стосується мотивів соціальної спрямованості праці, які є основою в становленні психолога-практика, то у випускників їх прояви покриваються мотивами професійної майстерності й містять в собі уже сформований потенційний ресурс, на відміну від початківців, у яких професійна мотивація присутня, але не містить чітко усвідомленої мети. Тобто, професійна мотивація першокурсників знаходиться на стадії зародження, в той час, як у п'ятикурсників вона посідає одне з домінуючих місць у сфері мотивації.

Як показав огляд психологічної літератури, професійний вибір часто здійснюється на підставі другорядних, несуттєвих мотивів, а в процесі навчання відбувається втрата професійної спрямованості, редукція професійних ідеалів, зміцнюється небажання працювати за профілем підготовки. Крім того, сам характер організації процесу професійної підготовки породжує у студентів низку специфічних потреб і мотивів, що можуть блокувати професійну мотивацію. Тому доцільним та актуальним є впровадження в навчальну програму студентів тренінгових занять, задля підвищення професійної мотивації майбутніх фахівців. Загалом, завдяки можливості здійснення самопомоги та взаємодопомоги, тренінг сприяє особистісному зростанню його учасників, гармонізації їх прагнень, бажань і сенсу власного життя [1], через призму професійного становлення.

Висновки. Отже, структура мотивів студента, що формується в період навчання, є стрижнем особистості майбутнього фахівця. Тому розвиток позитивних професійно-навчальних мотивів – невід'ємна складова процесу навчання і виховання студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адамська З. М. Соціально-психологічний тренінг професійно-особистісного самовизначення майбутніх психологів. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / З. М. Адамська. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. – 106 с.
2. Бугрименко А. Г. Соотношение образа «Я» и внутренней учебной мотивации студентов: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.07 / А. Г. Бугрименко. – М., 2007. – 24 с.
3. Маркова А. К. Формирование мотивации учения : кн. для учителя / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
4. Одегов Ю. Управление персоналом: підручник / Ю. Одегов, П. Журавлев. – М.: Финстатинформ, 1997. – 877 с.

Дунаєвський О.

Науковий керівник – Шевченко О.М.

НАСТІЛЬНА РОЛЬОВА ГРА У ІНСТРУМЕНТАРІЇ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Актуальність. Сфера настільних рольових ігор є новою на вітчизняних теренах не лише як форма роботи психолога, але й як рекреаційний захід. У світлі сучасних процесів глобалізації течія рольових ігор привертає увагу психологів як соціальне явище, як субкультура та як один із інститутів соціалізації особистості. Вже протягом більш як тридцяти років субкультура рольовиків існує у якості світової течії, тому ми, як науковці та освітяни, маємо розуміти її вплив і на українське суспільство. Враховуючи фасилітативну дію групи на особистість та ненав'язливу форму настільної рольової гри (НРГ) вбачається доцільним розгляд останньої в якості інструменту активної психологічної роботи із групою клієнтів: в контексті роботи шкільного психолога, корпоративного психолога, приватної психологічної практики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі дослідження психологічний аналіз настільних рольових ігор (НРІ) широко здійснюються майже у всьому світі: США, Канаді, Німеччині, Австралії, Великобританії, Росії. В Україні напрямок рольових ігор існує відносно нещодавно, тому в психологічному ракурсі НРІ є маловивченими. Дослідженням даної тематики сьогодні займаються такі вчені як: Салміна, Тіханова, Чьорная, Гріффітс, Файн, Доус, МакМанус, Кате, Хьюз та ін. Одні вчені зосереджують свою увагу на загально-описовому аспекті дослідження НРІ як психологічного явища (Нейл, МакМанус) [7]; інші спрямовують свої сили на дослідження небезпеки та ризиків, пов'язаних із практикою НРІ, таких як ігрова залежність, підвищення агресивності та втрата власної ідентичності (Гріффітс, Брук, Рагураман) [4, 8]; третя група науковців першочерговим завданням вважає виділення з НРІ конструктивного ресурсу для формування особистості та використання їх психотерапевтичного потенціалу (Хьюз, Файн, Тіханова, Салміна) [2, 3, 14, 15]. Кожен із напрямків дослідження дав численні результати, проте вони нерідко виявляються суперечливими: одні – констатують пониження самооцінки індивідів, що беруть участь у ігрових